

Jan Heijmans

JAN HEIJMANS IN GESPREK MET ILJA KLINK

Voor deze *Veerkracht* had ik het genoegen om één van de negen onderwijsspecialisten die aan de wieg stond van het manifest 'Samen Leren' te ontmoeten. Dit manifest heeft tot doel het Nederlands onderwijs één van de beste ter wereld te maken. Onderwijs waarin topleeraren samen elke dag bezig zijn om het onderwijs te verbeteren en het maximale uit leerlingen te halen. Willen we dat niet allemaal?

In een Utrechtse uitspanning tref ik de kersverse directeur van de 'Nederlandse School' (dNS), Ilja Klink. Zij was docente Engels van het Barlaeus Gymnasium en werd in 2011 rector van het Hyperion Lyceum in Amsterdam. In drie jaar tijd zette een team gedreven leraren een vo-school met nieuwe vakken als Lifestyle Informatics, Logica & Argumentatieleer en Grote Denkers op de kaart. De school was op 1 februari 2015 te zien in de Tegenlicht uitzending over 'de onderwijzer aan de macht'. Daarin vertelde Ilja hoe het Hyperion Lyceum onderwijsinnovatie vormgeeft. Momenteel zit ze midden in het curriculum-ontwerp voor dNS. De school start op 1 september a.s. Alleen al vanwege haar jonge leeftijd mag je Ilja zeker geen doorsnee schoolleider noemen. Ik maak kennis met een gedreven vrouw met passie voor onderwijs, een hoog moreel en ethisch besef en het hart op de tong. Mijn startvraag is: wat drijft haar als 'onderwijspionier'? "Ik voel de noodzaak: de wereldeconomie verandert, technologie verandert razendsnel, de innovatieve industrie komt op, kortom de wereld verandert. Hoe haakt het onderwijs daarop aan? Ik vind het belangrijk dat leraren de wereld van de leerling willen (ver)kennen. Laten zien dat je wilt leren, dat je je eigen lespraktijk wil aanpassen, om zo een rolmodel voor je leerlingen te zijn. Ik zou graag zien dat leerlingen gestimuleerd worden op een manier

die aansluit bij hun talenten. Ik wil dat leraren niet alleen maar naar de cijfers kijken, maar dat ze zichzelf en hun leerlingen ook de vraag stellen: "Ben je een leuk mens?". Als onderwijsmensen delen we de liefde voor de leerling met elkaar. Ik zie graag leraren die zich kwetsbaar opstellen en laten zien dat ze willen leren, dat ze het soms ook moeilijk vinden in die veranderende wereld, dat ze het af en toe nog niet weten, dat ze ook fouten maken. Met dat soort openheid valt nog een hele hoop te winnen in scholen."

"Ik heb ook ervaren dat er veel meer mogelijk is als je gelijkgestemden bij elkaar brengt. Bij het aannemen van nieuwe collega's ga ik heel erg op mijn gevoel af. Als het niet goed voelt, dan doe ik het niet. Soms komen nieuwe collega's uit onverwachte hoek. Toen ik aan een collega vroeg of hij een docent Science wist, zei hij: "Die zit naast je." Ik had niet verwacht dat hij interesse had in die baan. Een ander element in mijn manier van werken is het schenken van vertrouwen aan je mensen. Als je ze aanneemt en ze niet vertrouwt, dan is dat ook een motie van wantrouwen tegen jezelf. Dat kan in mijn ogen niet."

Ons gesprek ontwikkelt zich richting toekomstig onderwijs. De toekomst zal volgens Ilja heel anders worden dan wij ons kunnen voorstellen. Een kind spreekt bijvoorbeeld heel onbevengend over een oprolbare telefoon. Wie weet zijn ze er over vijf jaar gewoon. Plaats, tijd, tempo, etc.: alles staat ter discussie. Het is dus noodzakelijk dat we met elkaar naar nieuwe wegen zoeken. Ik vraag Ilja wat volgens haar de belangrijkste uitdaging voor het onderwijs is. Ze antwoordt volmondig dat we moeten proberen af te stappen van het huidige paradigma. Er is veel gevestigde orde, die vaak in hetzelfde paradigma denkt. Het is moeilijk om daaruit te stappen en te zeggen: "We gaan het in ieder geval anders proberen". Als je gelooft in ontwikkeling, dan is ieder verhaal dat op je pad komt het luisteren waard. Als je daar open voor staat, dan kom je verder. Het is niet aan mij om te bepalen wat een waardevol idee voor de toekomst is en wat niet. Als je uit blijft gaan van het principe dat je alleen met kennis en ervaring innovatie

tot stand kunt brengen, dan houd je vernieuwing juist tegen. Ideeën moeten kunnen stromen. Ze moeten aanjagen, botsen kunnen samensmelten. Ik vind het belangrijk om dit proces niet te belemmeren of af te kappen. We zijn op zoek naar een evenwicht tussen het goede 'oude' en het beloftevolle 'nieuwe'. Het is vooral belangrijk dat we het anders gaan doen. Moderne technologie helpt daarbij en versnelt het proces." "Ook de rol van de leraar gaat drastisch veranderen. Voor veel leraren is de school niet meer de veilige omgeving van weleer waar je vooral les geeft. Nu al wordt er een beroep gedaan op hele andere vaardigheden. Dat trekt ook andere mensen voor het leraarsvak. Projecten als 'Eerst de klas' tonen aan dat er interesse is bij succesvolle studenten om het onderwijs in te gaan. Als de randvoorwaarden voor onderwijs, wie dat waar en wanneer mogen doen, gaan veranderen, dan ontstaat er vanzelf ruimte voor meer innovaties." Ik kom toch nog even terug op de rol van de leraar en vraag haar wat een goede leraar is. Er volgt een hele opsomming: iemand die zichzelf niet boven zijn leerlingen plaatst, die niemand buiten sluit maar altijd advocaat voor het kind is. Iemand die met zijn tijd meegaat en erkent dat hij zelf ook altijd in ontwikkeling blijft, die vragen blijft stellen en wil leren van leerlingen en leren van elkaar stimuleert. Het is vooral iemand die de liefde voor het vak uitstraalt. Iemand die optimistisch is en iedere dag vrolijk naar school gaat en als dat niet het geval is ook direct stilstaat bij de vraag: hoe komt dat? Hoe kan ik daar iets aan veranderen?

dNS is een nieuw initiatief voor talentvolle, reeds bevoegde leraren. Wat kan een initiële lerarenopleiding leren van dNS?

DE NEDERLANDSE SCHOOL

Er is vijf jaar gewerkt aan de voorbereiding van dNS. De school start op 1 september a.s. ergens in Nederland met 60 deelnemers, afkomstig van twintig havo/vwo partnerscholen, waarvan de schoolleiders de ambitie hebben om zich te committeren aan nieuwe vormen van onderwijs. De opleiding duurt achttien maanden en werkt volgens de principes van onderzoekend leren, ontwerpend doceren en ondernemend motiveren. De opgeleide meester-docenten zullen daarna op hun scholen als kwartiermakers gaan functioneren om samen met schoolleiders en andere aanjagers de gewenste vernieuwing van het onderwijs te stimuleren.

Meer weten: www.denederlandseschool.nl

In de eerste plaats dat je niet 'aanbod gestuurd' hoeft te werken. Het leertraject ziet er voor iedereen anders uit. De deelnemers starten met een eigen innovatie-vraag, die samen met de partnerschool en dNS wordt gedefinieerd. Het uitgangspunt is dat je doceert wie je bent. Deelnemers worden gecoacht en ze coachen elkaar op het gebied van persoonlijke en professionele ontwikkeling. Ze leren van ontmoetingen met pioniers en experts uit andere vakgebieden op inspirerende plekken binnen en buiten het onderwijs.

In de tweede plaats hanteert dNS een ontwikkelaanpak in drie domeinen,

- Ontwerp: maak nieuwe lessen, vakoverstijgend, schooloverstijgend, zet een regionaal curriculum op, ga bij elkaar les geven, maak je lessen modulair, zet een nieuw vak op, etc.
- Onderneem: ken je plek in het onderwijssysteem, ken je mogelijkheden, weet hoe ze te benutten, word ingenieur van het onderwijs. Netwerk, blog, neem deel aan het politieke debat, doe mee!
- Onderzoek: niet alleen onderzoek in de traditionele zin van het woord, maar ook onderzoek van jezelf, naar verschillende onderwijstrends, naar verdieping van de pedagogische relatie. Organiseer leermomenten om te bepalen hoe we er samen over denken.

Docenten vragen iedere dag hun leerlingen nieuwe dingen te doen voor hun vak. Een leerling ervaart soms zeven keer per dag iets nieuws. Het zou goed zijn als een docent zich dat realiseert. Dat een docent dat zelf ook weer eens ervaart en erover nadenkt.

"Scholen moeten kinderen leren om trots te zijn op zichzelf om empathie voor een ander te ontwikkelen. Verschillen in geloof, sekse, uiterlijk, het mag er allemaal zijn. Daarmee leren omgaan is vandaag de dag zeker zo belangrijk als de zogenaamde 'basics'. Ik zie in mijn omgeving steeds meer ouders nadenken over het gewenste onderwijs voor hun kind. Ik hoor bijvoorbeeld minder geluiden als: "Mijn kind gaat naar een traditioneel gymnasium" en juist meer geluiden als: "Ik kies bewust voor een Montessorischool, omdat daar meer aandacht is voor sociale vorming". Ilja Klink heeft al heel wat ontdekkingstochten afgelegd. Tijdens haar 1,5 jarig verblijf als ontwikkelingswerker in Cambodja leerde ze hoe belangrijk 'geduld' is. Bij Hyperion ontdekte ze de kracht van samen: samen blijkt er altijd meer mogelijk dan je denkt. Zorg dat je met gelijkgestemden werkt, dan kun je bergen verzetten. Creëer een veilige omgeving en sta open voor de kritiek van je collega's: dat brengt je verder. Niet alles hoeft van tevoren al uitgedacht te zijn. Begin gewoon, kijk wat er gebeurt en bedenkt: alles is relatief. Vertrouw op jezelf, dan kun je veel meer dan je denkt.